

NIETS IS DE GROTE MAN TE MIN

Het Zaan Museum haakt met de expositie "Acht Fantastische Dagen" in op het Nederland-Ruslandjaar, waarin het museum met name ingaat op de beeldvorming rond het tijdelijke verblijf van Peter de Grote te Zaan-dam in 1697. 20 jaar later zou de Russische grootvorst op een kort herhalingsbezoek komen, samen met zijn echtgenote. Hierbij bezocht hij ook de Zaandammer papiermolen De Kok en De Walvis.

Vanaf het begin van de 19e eeuw groeide het huisje van de Zaandammer smid Gerrit Kist uit tot een verplichte toeristische attractie. Zo trad tsaar Alexander I in 1814 in de Zaanse voetsporen van zijn beroemde voorvader. Het hoge bezoek van 1697 werd 200 jaar na dato grootscheeps herdacht met de zogeheten "Czaar Peterfeesten".

Le charpentier de Sardam. Thomas! Je serai toujours ton ami. Ingekleurde lithografie, begin 19e eeuw. De tsaar niet belaagd door opgeschoten straatschoffies, maar voorgesteld als grote kindervriend. [Zaanlandia Illustrata nr. 589; GAZ 11.0586]

Gekostumeerd toneelgezelschap "Vondel" tijdens een opvoering van het toneelstuk "Pieter Michaeloff" van G. J. Honig (geheel links op de foto) in de Waakzaamheid te Koog aan de Zaan, 1897 [GAZ 22.23051 / 22.24650]

MUSEUMPAND WEER ONDER DE PANNEN

Op 5 oktober aanstaande vindt de feestelijke heropening plaats van ons monumentale museum pand.

De afgelopen maanden heeft bouwbedrijf Somass in opdracht van de Gemeente Zaanstad groot bouwkundig onderhoud verricht aan de voormalige fabrikeurswoning.

Wegens achterstallig onderhoud was op veel fronten een ingrijpende vakkundige aanpak noodzakelijk. Zo is zowel bij het 18e eeuwse stenen pand als het vroeg 19e eeuwse luchthuis het dakschot en een deel van de pannen vervangen.

Schilder aan het werk in de Zaankamer
(12 augustus 2013)

Ook de beide schoorstenen moesten opnieuw worden opgetrokken. Bovendien moest de houten halsgevel van het luchthuis, evenals de beide dakkapellen door getrouwe replica's worden vervangen. Inwendig zijn zwevende vloeren aangebracht boven de Salon en de Zaankamer. De ramen in de Zaankamer zijn vervangen en de ruimte is geschilderd, terwijl de vertrekken

op de bovenverdieping voorzien zijn van nieuw behang. Daarmee kan het pand weer de nodige jaren mee.

PAPIERBEDRIJF

De inventaris, maar ook de behangsel-schilderingen moesten tijdens deze bouwwerkzaamheden worden uitgeruimd en veiliggesteld. Deze operatie is nauwgezet voorbereid en gecoördineerd door de afdeling collectiebeheer van het Zaans Museum. De gelegenheid is aangegrepen om aan een aantal meubelstukken, zoals het porseleinkabinet en de linnenkast restauraties te verrichten. Naast de herinrichting en heropening is tevens een nieuwe presentatie in voorbereiding. Het museum hoopt vanaf komend voorjaar op de verdieping boven de Zaankamer een nieuwe opstelling te kunnen tonen. Deze semi-permanente presentatie moet een beeld schetsen van de drie generaties van de familie Breet, die het papierbedrijf C & J Honig hebben voortgezet en tot bloei gebracht. Hiervoor is inmiddels een sponsoringtraject gestart, waarbij we nog iedere steun kunnen gebruiken.

BOUWHISTORIE

Voorafgaand aan het bouwkundig onderhoud is door studenten van de Hogeschool Utrecht onderzoek gedaan naar de bouwgeschiedenis van het pand. De verrassende bevindingen van dit verkennend onderzoek zijn tijdens de 1e halfjaarlijkse algemene ledenvergadering gepresenteerd. Hierbij kwamen tal van nieuwe inzichten aan het licht over tussentijdse verbouwingen aan het pand daterend uit 1710 en de aanbouw uit ca. 1829. Zo werd onder meer de hypothese geponneerd dat de inpandige gaanderij tot 1830 een open veranda zou kunnen zijn geweest. Met de plaatsing van de behangsel-schilderingen werd aldus niet alleen de oorspronkelijke raampartij aan de Zaanzijde van de Tuinkamer geblindeerd, maar ook zou de belendende gaanderij mogelijk ook

van een nieuwe pui zijn voorzien. Een kleine wisselexpositie werpt een licht op de recente bouwwerkzaamheden maar ook de interessante bouwgeschiedenis van het museum pand.

(Met dank aan Erik van der Toorn Vrijthoff)

Vanaf 5 oktober staat de deur weer voor u open!

Het luchthuis na de succesvolle renovatie

ACHT FANTASTISCHE DAGEN

Najaar 1996 – aan de vooravond van de 300-jarige herdenking - organiseerde het Zaans Historisch Museum de expositie "Tsaar Peter Werkelijkheid of Mythe?" Dit jaar haakt het Zaans Museum met de expositie "Acht Fantastische Dagen" in op het Nederland-Ruslandjaar, waarin het museum met name ingaat op de beeldvorming rond het tijdelijke verblijf van de Russische grootvorst te Zaandam in 1697. Voor de expositie kon uitgebreid worden geput uit de rijke Collectie "Jacob Honig Jsz. Jr." De catalogus "Zaanlandia Illustrata" (1917) bevat zelfs een apart hoofdstuk gewijd aan "Czaar Peter en het Czaar Peterhuisje" met 59 catalogusnummers, die bewaard worden in het Gemeenterarchief. Leidraad bij de expositie vormen de episodes uit de vroeg 19e eeuwse centsprent "Eenige bijzonderheden uit het leven van PETER DEN GROOTEN (...) als scheepstimmerman te Zaandam en Amsterdam (...)" van T.C. Hoffers, Rotterdam [Zaanlandia Illustrata Nr. 583] naar de beschrijving door J. Scheltema in 1814, het jaar waarin Alexander I in de Zaanse voetsporen trad van zijn beroemde voorvader.

Centsprent "Eenige bijzonderheden uit het leven van PETER DEN GROOTEN (...) als scheepstimmerman te Zaandam en Amsterdam (...)" van T.C. Hoffers, Rotterdam [Zaanlandia Illustrata Nr. 583; GAZ 12.0236]

Tsaar Peterhuisje te Zaandam, getekend naar het leven door Christ. de Mechel in 1792, uitgegeven als lithografie te Bazel, 1794. [Collectie "Jacob Honig Jsz. Jr.", GAZ 11.1897]
De oudst bekende voorstelling van het huisje van de Zaandammer smid Gerrit Kist, daterend van een kleine eeuw na het 8-daagse verblijf van de Russische vorst in 1697.

KWAJONGENS

Deze prent illustreert hoe de Russische keizer 'in schippersgewaad vermomd' per rivieraak aankomt in Zaandam, zijn bekende verblijf in het huisje van smid Gerrit Kist, hoe de vorst in de winkel van de wed. Jacob Oomes op de Hoogendijk scheepstimmermangereedschap kocht, het middagmaal nuttigde bij twee ambachtsvrouwen, pruimen kocht en op de Zuiddijk, werd bekogeld door kwajongens, en voorts door Menzikoff het masten maken krijgt gedemonstreerd. De episodes worden verbeeld door kostuumpoppen en verlevendigd door een hoorspel in Zaanse tongval. Dramatisering van de historische gebeurtenissen is niets nieuws. In 1897, twee eeuwen na het bezoek van de tsaar, voerde het toneelgezelschap "Vondel" in de Waakzaamheid in Koog aan de Zaan het toneelstuk "Pieter Michaeloff" van G. J. Honig op (zie omslagfoto). In dat jaar vonden er in Zaandam op 17 augustus ook Czaar Peterfeesten plaats met diverse gekostumeerde personages.

WANDELROUTE

Of er na de Olympische winterspelen nog een "Czaar Alexanderfuij" inzit? Aan de talloze Oost-Europese pelgrims die het huisje jaarlijks weten te vinden, zal het vast niet liggen. Na de recente grondige restauratie is het schamele onderkomen in de Russische Buurt er bovendien zeker klaar voor. De expositie in het Zaans Museum is nog te zien t/m 5 januari 2014. De website www.oneindignoordholland.nl toont bovendien een verrassende wandelroute langs locaties gebaseerd op taferelen uit de centsprent.

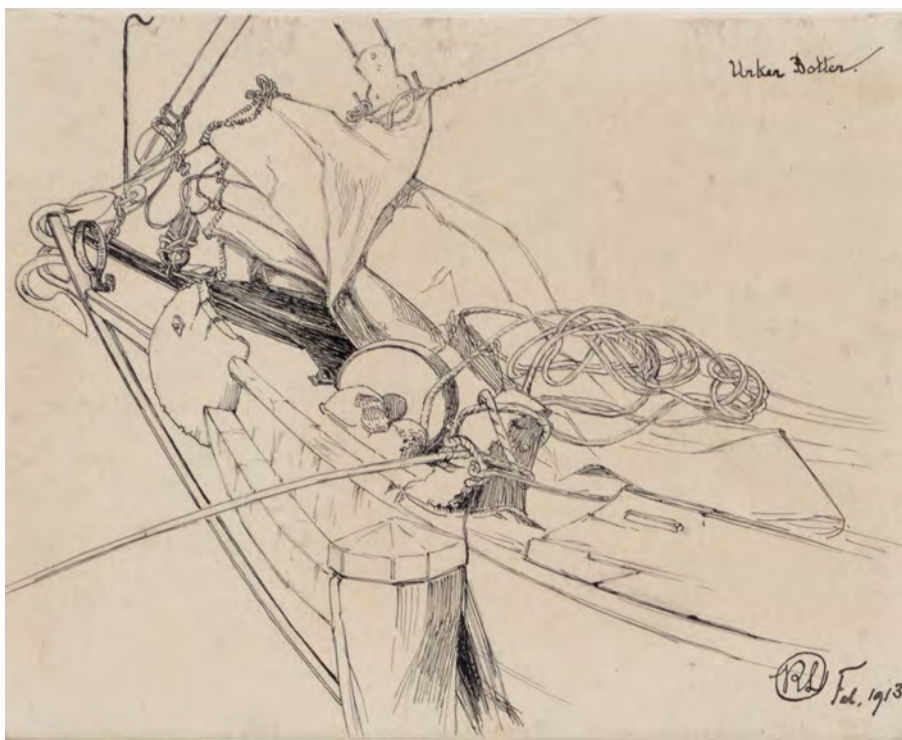
(Met dank aan Ellen van Veen)

Zie ook: <http://www.oneindignoordholland.nl/nl-NL/route/8612/tsaar-peter-de-grote-route-in-zaandam>

RENS LENSSSELINK (1860-1946)

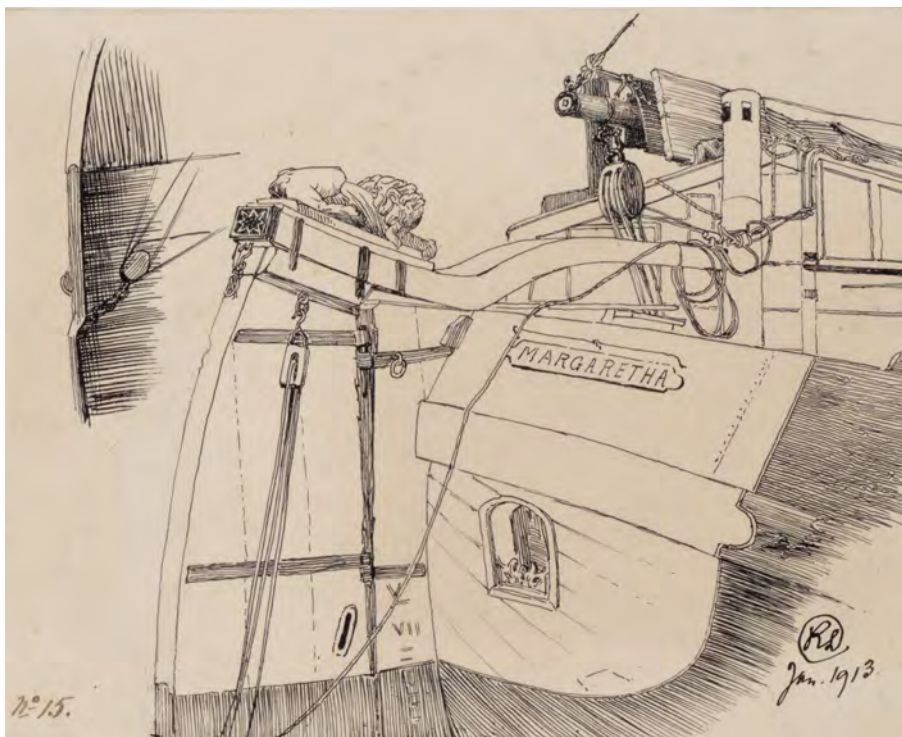
1

2

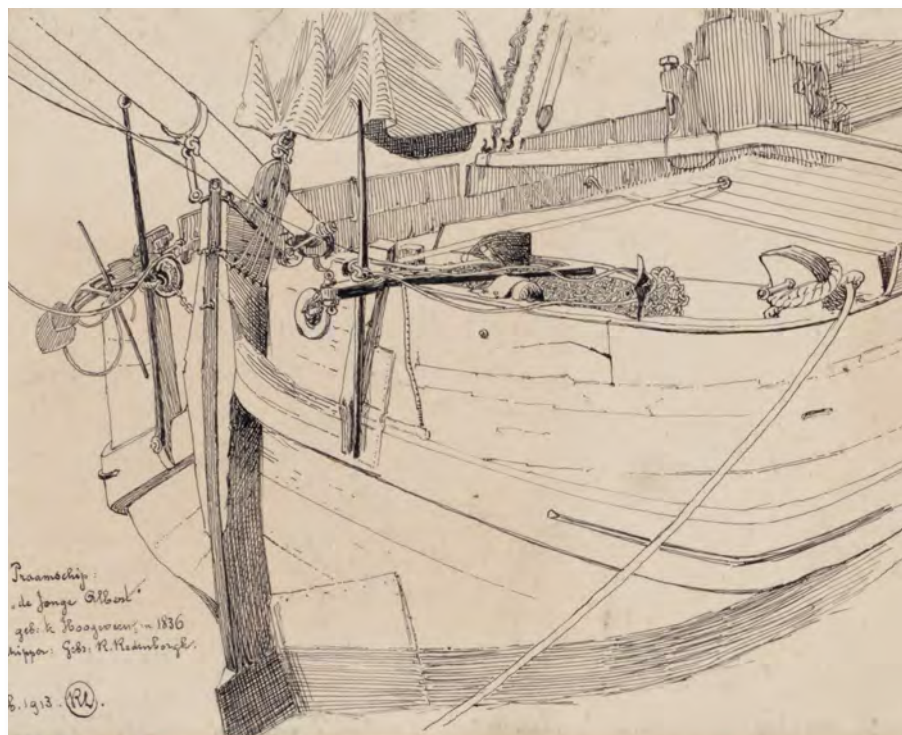
3

4

Rens Lensselink (geboren te Zaandam 1860 en overleden te Rotterdam 1946) was kunstschilder, tekenaar, etser en lithograaf. Hij werd opgeleid aan de Zaandamse stadstekenschool en volgde schilderlessen van onder andere J.D. Huibers en W. Steelink Jr. Bekendheid kreeg hij vooral door zijn havengezichten en tekeningen en etsen van binnenvaartschepen. Daarnaast tekende Lensselink ook molens. Zijn werk is onder meer tentoongesteld in het Frans Halsmuseum en in het Zaan Historisch Museum. De "Collectie Jacob Honig Jsz. Jr." bevat 115 werken van deze kunstenaar, die goeddeels uit 1906-1915 dateren. De hier afgebeelde tekeningen werden een eeuw geleden vervaardigd. De werken zijn te bekijken op de beeldbank van het Gemeentearchief Zaanstad.

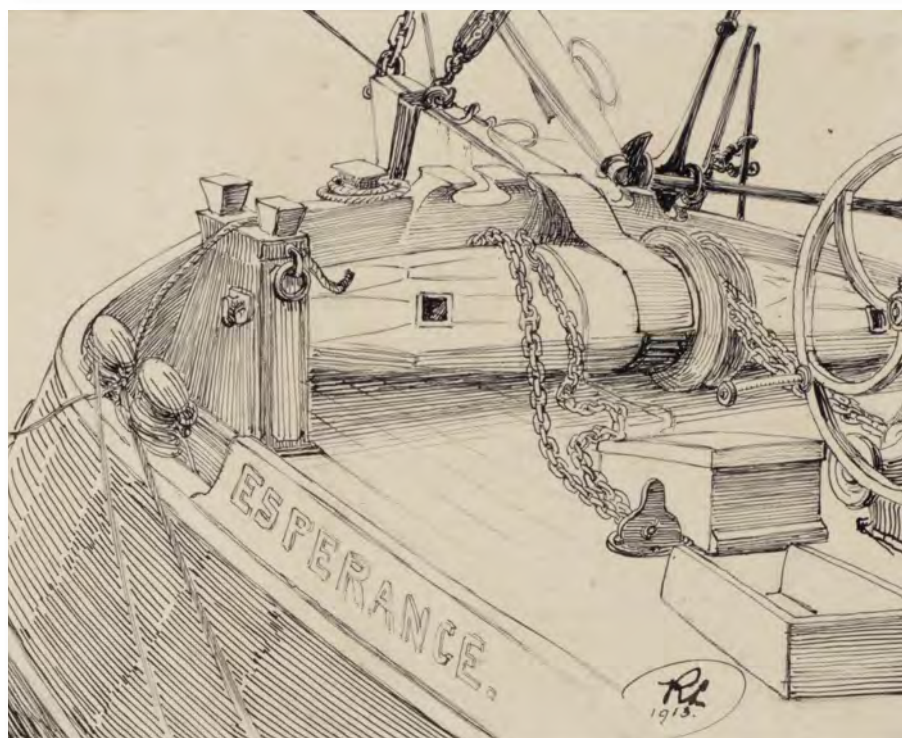
DE WIND IN DE ZEILEN (1913)

5

6

7

8

1. Amsterdam. Tjalk Hillegonda, januari 1913. Prent No. 30. [GAZ 12.0206_02; ZOV 3386]
2. Urker Botter. Februari 1913. Prent No. 20. [GAZ 12.0204_01; ZOV 3386]
3. Houten vrachtschip. Amsterdam, mei 1913. Prent No. 83. [GAZ 12.0185; ZOV 3437]
4. Tjalk Margaretha. Januari 1913. Prent No. 22. [GAZ 12.0204_04; ZOV 3386]

5. Praamschip. Februari 1913. Prent No. 21. [GAZ 12.0204_03; ZOV 3386]
6. Houten binnenvaartschip. Februari 1913. Prent No. 25. [GAZ 12.0205_03; ZOV 3386]
7. Detail van het schip Esperance. 1913. Prent No. 1. [GAZ 12.0197_05; ZOV 3386]
8. Zeetjalk. Maart 1913. Prent No. 3. [GAZ 12.0197_03; ZOV 3386]

RIEMKAPPEN VAN C&I HONIG (2)

8

Van de etiketten of riemkappen, die de verpakte riemen (ofwel stapels van 480 vel) papier van de firma C & J Honig sierden, zijn er meerdere bekend voor het zogeheten Pro Patria SUPER FINE FINE Papier. De beeltenis toont een Hollandse klimmende leeuw met getrokken sabel en roedebundel. De (soms gekroonde) leeuw wordt vergezeld van een Hollandse stedenmaagd met een hoed op een lans. Deze wapendragers worden omringd door een omheining, die wordt aangeduid als "Hollandse Tuin".

Het feit dat de beeltenis wordt bekroond door het Amsterdamse stadswapen duidt op de belangrijkste afnemer van dit fijne papier. De Amsterdamse Beurs vormde voor de papierfabrikanten de springplank voor internationale handelscontacten. Op deze pagina een zestal varianten, waarbij een exemplaar i.p.v. de initialen van C. & J. H. de letters J.B (Jacob Breet?) bevat. De riemkappen zijn in bezit van de Stichting Archief Honig(h), die ook de meeste originele drukblokken bewaart.

9

10

11

12

13

14

MAARTJES NAZATEN (2)

TRIJNTJE WILLEMSD. HONIGH

Trijntje Honigh (Zaandijk, 1838 – Koog a/d Zaan, 1911) was de derde dochter van Willem Honigh en Maartje Jbd. Breet. Zij trouwde op 6 juni 1861 te Zaandijk met stoomolie-slager Hendrik Honig (1840-1891), zoon van Klaas Honig en Antje Kaat. Het echtpaar kreeg elf kinderen, waarvan er vier trouwden. Dit waren achtereenvolgens:

- Catharina Hendrika Honig (1865-1919) huwt op 26 mei 1887 te Koog aan de Zaan met Jan Jacob Duyvis (1862-1940), stijsel-fabrikant aldaar. Uit dit huwelijk wordt Catharina Duyvis (*1889(?)) geboren, die op 20 januari 1916 te Zaandam huwt met hoofdboekhouder Pieter Berman (*1884).
- Klaas Honig (1868-1926), koopman, olie- en chocoladefabrikant te Zaandam, huwt op 17 september 1891 te Zaandijk met Catharina Margaretha Donker. Uit dit huwelijk worden vier kinderen geboren: Hendrik Honig (1892-1939), mededirecteur NV Noord-Hollandse Margarinefabriek; Alida Catharina Honig (*1893); Catharina Margaretha Honig (*1894) en Margaretha Johanna Latenstein van Voorst-Honig (*1899).
- Johannes Jacobus Honig (1874-1915), houthandelaar, huwt op 29 juli 1897 te Assendelft met Aagje de Jong (1877-1965).

Hendrik Honig

Trijntje Honigh

- Cornelis Gerardus Honig (1879-1931), commissionair in olie, huwt op 4 april 1907 met Wyerdina van Vuure (1886-1971), van wie hij in 1915 scheidt.

Trijntje Honig-Honigh kreeg zodoende vijf kleinkinderen. Het is bij de redactie helaas onbekend of er nog nazaten van deze tak in leven zijn. Van een aantal kinderen en

kleinkinderen van Trijntje en Hendrik Honig zijn portretfoto's bekend uit de albums van de Stichting Archief Honig(h). Volgende maal Aagje Wd. Honigh, die een papierfabrikteur huwde en net als Trijntje een gezin stichtte ...

(Met dank aan Welmoet Honig)

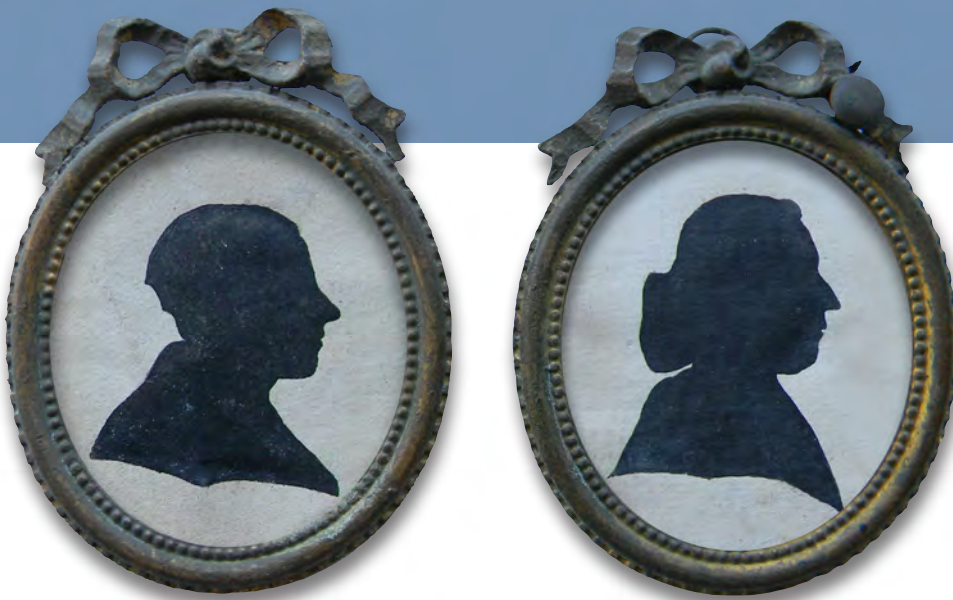
Catharina Hendrika Honig

Johannes Jacobus Honig

Marietje Hd. Honig (1862-1899)

GRIETJE JACOBSD. BREET EN KLAAS JANSZ. SEM

Het Honig Breethuis bereidt een expositie voor over drie generaties papierfabriekers van de familie Breet. Grietje Jacobsd. Breet [1737-1775] was de oudere zuster van de papierfabriekers Cornelis en Arent Breet en hun jongere broertje Jacob. Op 7 januari 1761 trouwde Grietje met Klaas Jansz. Sem [1734-1800]. Het echtpaar kreeg een dochtertje genaamd Maartje. In de collectie van de Stichting Archief Honig(h) doken recentelijk twee ingelijste miniatuur-silhouetportretjes op van deze echtelieden, elk een krappe 6 cm in hoogte. De Duitse professor Heinrich Sander uit Karlsruhe noteerde n.a.v. een bezoek aan het familiebedrijf en het latere Honig Breethuis: "De zuster van den man was op zijn Noord-Hollandsch gekleed, heel eenvoudig, had echter meer goud in de kamer als menige Frau Gräfin in Deutschland." Een ongerijmd detail in dit ooggetuigenverslag is, dat Sander het bezoek in 1777 dateert, terwijl Grietje Sem-Breet al twee jaar tevoren moet zijn overleden. Een kniesoor die daar op let? Behalve de professor zal Grietje ongetwijfeld ook haar schoonzussen Grietje Klaas Nen, Barbertje Corver en Aagje de Vries over de vloer hebben gehad en evenals de Duitse gast op makronen en suikerbrood hebben getrakteerd...

COLOFON

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de Vereniging "Jacob Honig Jsz. Jr." en heeft tot doel leden en belangstellenden te informeren over de activiteiten in het Honig Breethuis en de collectie "Jacob Honig Jsz. Jr.", ondergebracht in het huis, het Zaan Museum en het Gemeentearchief Zaanstad.

Redactie: Pier van Leeuwen en Wikje van Ritbergen-Siewers
Grafisch ontwerp: Ruud van Ritbergen
Beeldmateriaal: Gemeentearchief Zaanstad, Pier van Leeuwen
Drukwerk: Drukkerij De Top, Koog aan de Zaan

Honig Breethuis, Lagedijk 80, 1544 BJ Zaandijk
Tel. 075-6217626
E-mail: info@honigbreethuis.nl
Website: www.honigbreethuis.nl
Open: 5 oktober t/m 1 april openingstijden
don. t/m zon. 13.00 - 16.00 uur

Ledenprijs € 8,50

AGENDA

5 OKTOBER: FEESTELIJKE HEROPENING

5 OKTOBER TOT EN MET 15 NOVEMBER: KABINETEXPOSITIE "HET HONIG BREETHUIS – BOUWHISTORIE EN BEHOUD VAN EEN MUSEUMPAND"

20 OKTOBER: "EEN FLUISTERING" DOOR IL SUSSURRO MET GERARD VAN VUUREN OP HARPSICHORD EN AMANDA MARKWICK OP TRAVERSO

17 NOVEMBER: HUISCONCERTJE TULLIA MELANDRI BESPELT DE DUWAER-FORTEPIANO

18 NOVEMBER 20.00 U.: 2E HALFJAARLIJKE ALGEMENE LEDENVERGADERING

12 DECEMBER TOT EN MET 23 FEBRUARI 2014: TENTOONSTELLING

"VERSTILDE VERBEELDINGEN" STILLEVEN VAN ANNELIES JONKHART

[Reserveren voor huisconcerten via: www.honigbreethuis.nl]

C & I HONIG
PAPIERFABRIKEURS
1709 - 1879

Het Honig Breethuis gezien vanaf de Zaan in 1927 [GAZ 41.04683]